

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่องการจัดทำรายการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง เป็นการดำเนินการศึกษาเพื่อตอบคำถามว่า (1) เทศบาลตำบลพะวงมีแหล่งท่องเที่ยวที่ความเหมาะสมในการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหรือไม่ (2) การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอน และ มีกระบวนการรออย่างไร (3) นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกอย่างไรต่อการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามรายการที่ได้จัดทำขึ้น สาระสำคัญที่นำเสนอในรายงานสิ่งฉบับนี้ ประกอบด้วย ความสำคัญของการศึกษาวิจัย การทบทวนวรรณกรรม ระเบียบวิธีการวิจัย วิธีการศึกษา และ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

บทที่ 1 ชี้ให้เห็นที่มาของการวิจัยที่เกิดจากสาระสำคัญของบทที่ 1 มุ่งอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว และ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศไทย การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ และ การจ้างงานเพิ่มขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ฯ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และ มีทางเลือกเพิ่มขึ้นแต่ในทางกลับกันการท่องเที่ยวอาจจะส่งผลกระทบ และ เป็นบ่อเกิดแห่งการทำลายวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยลดปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อชุมชน และ ชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และ ตระหนักรู้ในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมระหว่างที่ได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้น การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงจึงเป็นกระบวนการจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้กำหนด และ ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่สามารถนำมาใช้ประกอบในรายการนำเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่นักท่องเที่ยวเองได้เกิดการเรียนรู้ และ มีความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการสร้าง และ พัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนโดยไม่ส่งผลกระทบต่อ

สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมของชุมชนอันจะนำมาซึ่งรายได้ และ ทางเลือกในการประกอบอาชีพของชุมชนพะวงต่อไปในอนาคต

บทที่ 2 เป็นการนำเสนอวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญ คือ การศึกษาให้เห็นว่า (1) ที่มาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีกำเนิดมาจากแหล่งใด และ ได้ถ่ายทอดออกมายังรูปแบบใดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง การกำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการนำมาเป็นแนวทางในการทดลอง และ สร้างความเข้าใจในการพิจารณารูปแบบการท่องเที่ยวที่ปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ จากการศึกษาสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนี้ Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีสำนึกรักต่อความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และ แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยนักท่องเที่ยวมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกรักต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และ เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และ รักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถ และ สร้างกำลังใจให้กับชุมชนชนบทได้เพียงตนเอง

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง ซึ่งประกอบด้วย รายการนำเที่ยว 3 รายการ ได้แก่ รายการนำเที่ยวพายเรือคัคคูล่องวง รายการนำเที่ยวจักรยานเสือภูเขา เข้าเต็มด้า รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคัคคูล่องวง และ เรียนรู้ชุมชนเกษตรยอ กิจกรรมทั้ง 3 รายการมีแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากความหมายที่กล่าวมาในข้างต้น เนื่องจาก นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ วิธีการเก็บ ยางพาราในการทำกิจกรรมการซื้อขายเสือภูเขา และ กระบวนการเรียนรู้พรมไม้ป่าชายเลน และ วิถีชีวิตจากชุมชนประมงชายฝั่งในการทำกิจกรรมพายเรือคัคคูล่องวง และ กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชนเกษตรจากกิจกรรมการพายเรือจากคลองวงข้ามทะเลสาบไปยังฝั่งเกษตร กิจกรรมทั้งสามรายการสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากในการนำเที่ยวผู้นำเที่ยวสามารถ สอดแทรกความรู้ ความเข้าใจในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว และ บรรยายระหว่างการนำชม (2) วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศนั้นจะต้องเป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกรักกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว และ ชุมชนเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ เป็นการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อ

เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อที่เทศบาลตำบลพะวง มีแนวทางในการดำเนินการที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวในขั้นตอนที่ 1 เพียงขั้นตอนเดียว คือ การมีส่วนร่วมในการคิด ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวงศรมีรูปแบบใด ในส่วนประเด็นอื่น ๆ ยังไม่มีปรากฏ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เพิ่งเริ่มต้น ดังนั้น การพัฒนาในลำดับต่อไปางานวิจัยขึ้นนี้ควรมีการผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลำดับต่อไปให้ครบถ้วน (4) องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อพิจารณาเบรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และ อาจจะส่งผลกระทบในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจาก การศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการจัดการในด้านต่างอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1.1 การจัดการพื้นที่
- 1.2 การจัดการองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมนำเที่ยว
- 1.3 การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดนำเที่ยว
- 1.4 การจัดการผลประโยชน์
- 1.5 การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม

2. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาสถานที่ ๆ จะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีปัจจัยที่ควรพิจารณา ดังนี้

- 2.1 ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวจะต้องมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์
- 2.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสะดวกในการเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และ เป็นพื้นที่ ๆ ไม่เดี่ยงในการเดินทาง

2.3 ผู้จัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวที่นำมาใช้รองรับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการสำรวจจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ และ จะต้องทำเครื่องหมายแจ้งเตือนอันตรายต่อการเข้าไปใกล้บริเวณดังกล่าว

2.4 การกำหนดจุดประจำบ้างเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม

การสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องไม่เป็นไปภายใต้การทำลาย หรือ สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใด จะต้องมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

3.1 จะต้องสร้างกระบวนการในการทำความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวทราบถึงผลกระทบหากไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

3.2 การกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจะต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด

3.3 ผู้จัดกิจกรรมจะต้องพิจารณา กิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. องค์ประกอบการมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหน่วยงานมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนนโยบายหน่วยงานทั้งในภาครัฐ และ ภาคเอกชน ดังนั้นการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การกำหนดเอกสารหลักฐานแนวทางในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4.2 การแบ่งปันภาระหน้าที่ในการปฏิบัติจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน

4.3 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปในทุกกระบวนการเพื่อความโปร่งใสในความร่วมมือ

4.4 ชุมชน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องร่วมมือในการจัดการผลประโยชน์ และ การแก้ไขปัญหา

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีแนวทางในการดำเนินการที่ยังไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวในหลายประเด็นซึ่งในอนาคต

จะต้องใช้แนวทางองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนเป็นบรรทัดฐานในการพัฒนากระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับภาระงานนำเที่ยว เนื่องจากจะก่อให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม และ มีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในพื้นที่ ๆ ขั้นตอน รวมถึงการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานในโครงการ ดังกล่าว

นโยบาย และ หลักการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดี
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน
5. การให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หันนี้ ในองค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่จัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และ กำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
6. ให้ความสำคัญในการนำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนการพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนการพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาค
7. สนับสนุนการศึกษา วิจัย และ ประเมินการพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และ การปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และ สร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือ คู่มือการจัดการ แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบที่กล่าวมาสามารถนำมาเป็นมาตรฐานการในการประเมินถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของพื้นที่ศึกษา

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง เป็น

กระบวนการที่ยังขาดหลักการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหลายประเด็น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาการ ซึ่งมีความจำเป็นที่นักวิชาการจะต้องเข้าไปปัจจัยในการดำเนินการต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบผลการศึกษานำมาเปรียบเทียบกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่เป้าหมายพบว่ามีงานที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่างประเทศ ดังนี้ (1) ชุมชนมีความคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการทำความเข้าใจในองค์ประกอบ และ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกระบวนการที่เกิดการยอมรับได้ของคนในชุมชน พฤติกรรมการรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของชุมชน และ ต่างชุมชนอยู่ในความสนใจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์บรรยาย และ นำเที่ยวแต่ประสบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนแหล่งข้อมูล และ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ และ ชุมชนยังต้องการรูปแบบวิธีชีวิตแบบเดิม แม้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ๆ ตนเองอาศัยอยู่ และ ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทุนทางการเงิน และ ทุนทางปัญญาในการจัดการชุมชน ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน สถาบันการศึกษา ชุมชนคาดหวังกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กระบวนการบริจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับนักวิจัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกิดขึ้นในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ผลประโยชน์จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างเงื่อนไขความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนได้รับผลประโยชน์โดยตรง และ เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จะทำให้การบริหารจัดการบุคคลกรในชุมชนได้รับการให้ความร่วมมือจากชุมชนเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเนื่องจากชุมชนมีความสนใจ และ ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมถึงการบริหารการจัดการผลประโยชน์จากการจัดทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น หาก

มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากการนำร่องทำให้ที่ได้ศึกษาชุมชนจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการเพิ่มมากขึ้น

การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วยชุมชนมีผู้นำที่มีวิสัยทัคณ์ในการพัฒนา และ ต้องมีความเข้มแข็งจริงจังกับการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนา ชุมชนมีความสามัคคี มีการดำเนินงานภายใต้แนวทางการวิจัยที่เปิดโอกาสให้คนที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้มีบทบาทในการกำหนดวิธีการ และ การแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน การปลูกฝังแนวคิดให้กับเยาวชนในชุมชนมีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาว การพัฒนาความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับคนในชุมชนได้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการและการบริการ การจัดการตลาด และ การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว และ การให้บริการจะต้องมีความต่อเนื่อง กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสอดคล้องกับอาชีพของชุมชนในท้องถิ่นของชุมชน และ ต้องเป็นอาชีพเสริมไม่ใช้อาชีพหลัก การสร้างภูมิปัญญาให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติทดลองให้ความร่วมมือเพื่อระวังพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดโครงสร้างองค์กรในการให้บริการการจัดนำเที่ยว ควรประกอบด้วย ๓ ฝ่ายหลัก ได้แก่ คณะกรรมการการบริการการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เรียนรู้ และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ฝ่ายสนับสนุน ติดตามการตลาด ดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ประเมินผลการปฏิบัติงาน ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องมีคุณภาพ และ มีสิ่งดึงดูดใจในระดับที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และ มีเสน่ห์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวนำเสนอได้สัมผัส เงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีสาเหตุมาจากการขาดมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถในการนำเที่ยวธรรมชาติ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดเงินทุน และ ทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว การขาดการยอมรับในการนำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามายังชุมชน ขาดการจัดแบ่งโครงสร้างในองค์กรที่ชัดเจนในการทำงาน ผู้นำชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ และ ไม่ตั้งใจในการพัฒนาจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมตลาด และ การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ขาดการรวมกลุ่มเป็นชุมชนหรือสมาคมขาดแคลนแหล่งทุนสำหรับใช้ในการดำเนินงาน ขาดการกำหนดภูมิปัญญาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดรูปแบบการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระบบบินเครื่องด้วยรวมไม่เขื่อนโยงกับบุคลากรในห้องถิน การจัดสรรผลประโยชน์ ไม่เป็นธรรม

สรุปผลการศึกษาจากสาระสำคัญ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อพัฒนาศักยภาพในห้องถิน ให้มีศักยภาพในการจัดนำเที่ยวได้ใน รายการนำเที่ยวทุกรายการที่ได้ถูกกำหนดโดยชุมชนมีส่วนร่วม เนื่องจากเมื่อรายการการนำเที่ยวได้ถูก นำไปใช้ในการจัดนำเที่ยวแต่ไม่มีตัวแทนชุมชนเข้าไปทำหน้าที่ในการจัดนำเที่ยวการดำเนินการจะไม่ สอดคล้องกับแนว ทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากการจัดการรายการนำเที่ยวในเขต พื้นที่ศึกษาจะต้องดำเนินการในการประชาสัมพันธ์ และ คิดต้นทุนในการจัดนำเที่ยวซึ่งเป็นค่าบริการ แก่ตัวแทนชุมชนที่จะต้องทำหน้าที่บริการให้แก่นักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต และ เพื่อเป็นการจัดการ อย่างมีโครงสร้าง ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มในการบริการจัดการรายการนำเที่ยว และ การให้บริการแก่ นักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 3 นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย โดยเป็นการศึกษาจากภาพเล็กไปทางภาพใหญ่ ก้าวคืบ ได้ ทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นกรณีศึกษา และ ใช้ผลการศึกษาขยายผลไปสู่การอธิบายประชากร การ วิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ในระดับชุมชน ดังนั้น ประชากรของการศึกษาในครั้งนี้ คือ ชุมชนในพื้นที่ เทศบาลตำบลพะวง อำเภอเมือง จ. สงขลา พบว่า ไม่มีการจัดทำรายการนำเที่ยวในรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก่อนเลย แต่ชุมชนมองเห็น และ มีความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมาย และ แนวทางในการกำหนดรูปแบบรายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การสำรวจความคิดเห็นของชุมชนต่อ การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตเทศบาลตำบลพะวงได้รับการเสนอชื่อ เพื่อสัมภาษณ์ผู้วิจัย ได้ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการลงพื้นที่สอบถาม และ สำรวจ สำมะโน เพื่อกำหนดพื้นที่ ในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่สามารถกำหนดกิจกรรมตัวอย่างในรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถกำหนดเป็นรายการนำเที่ยวในพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย พื้นที่คลองวง สามารถกำหนดรายการนำเที่ยวได้ 3 รายการได้แก่ รายการที่ 1 ห้องเที่ยวเชิงนิเวศ คลองวง รูปแบบ ภาษาเรือคัค รายการที่ 2 ศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลน และ ศึกษาธรรมชาติป่าทะล 2 น้ำ ดูนก รายการที่ 3 เรียนรู้ถึงชีวิตชุมชนเกษตร สำหรับพื้นที่เข้าเที่ยมด้า สามารถกำหนดรายการนำเที่ยวได้ 2 รายการได้แก่ 1. ชีวจารยานเสือภูเขา 2. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อ กำหนดชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาได้แล้ว การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำโดยการใช้หลักการสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง จะประกอบด้วย การสัมภาษณ์ในภาวะหลากหลายสถานการณ์ ทั้งที่เป็นทางการ และ ไม่เป็นทางการประกอบด้วย การสัมภาษณ์พูดคุยสิ่งที่น่าสนใจในพื้นที่แบบไม่เป็นทางการ การนัดให้กลุ่มแกนนำได้จัดทีมในการเดินสำรวจเส้นทางเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่รวมรวมได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงต่อ คำถามวิจัย และ การจำแนกคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 มาเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการ วิเคราะห์ข้อมูลประกอบการอภิปรายผลการวิจัย ลำดับต่อไป รูปแบบของงานวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) ของชุมชนพื้นที่เทศบาล ตำบลพะวง ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยและนักวิจัยหลักซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ชุมชน ได้เริ่มกระบวนการตั้งแต่การ พัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และ พัฒนาองค์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ ประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการค้นหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดรายการ นำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของนักท่องเที่ยว และ ชุมชน

บทที่ 4 นำเสนอผลการศึกษา และ อภิปรายผล มีสาระสำคัญ ดังนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการ กำหนดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลตำบล พะวง พ布ว่า การจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี รูปแบบ ขั้นตอน และ มีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะการพา�เรือคัยค นักท่องเที่ยวสามารถลงเรือได้ที่ ท่าเรือในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ผลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เนื่องจาก สถานที่ดังกล่าวเป็น สถานที่ ๆ มีการสร้างท่าเรือที่ได้มาตรฐานและเป็นช่วงที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม

ขั้นตอนการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว พายเรือชมป่าgoing กาง รอบคลองวง เป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร พายเรือออกบริเวณปากคลองวงที่เชื่อมต่อกับทะเลสาบ และ พายเรือข้ามทะเลสาบเพื่อชม ทัศนียภาพของเกาะยอและทะเลสาบ ริมฝั่งทะเลสาบพร้อมของการทำโรงงานกระเบื้องหลังคา ปราภูชาหกท้าวไป และ พื้นที่ของทะเลสาบท้าวไปเป็นdinenneiyะระดับน้ำในฤดูร้อนไม่ลึกสามารถว่ายน้ำ เล่นกลางทะเลได้กิจกรรมทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง และ พายเรือกลับขึ้นฝั่งได้ที่ท่าเรือใน เขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ผลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ปัญหาที่พบในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว ในปัจจุบันยังไม่มีการ กำหนดเส้นทางที่แน่นอน และ ไม่มีวิทยากรบรรยายพร้อมไม้ขนะพายเรือไปตามเส้นทางศึกษา ธรรมชาติ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาพรมไม้ป่าชายเลน และ ศึกษาธรรมชาติป่าทะล 2 น้ำ ดูนกริมป่าชายเลน กิจกรรมดังกล่าว นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาป่าชายเลนได้ตามเส้นทาง ศึกษาทางธรรมชาติที่ได้มีการจัดทำขึ้นอย่างเป็นมาตรฐานในพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดยเริ่มเดินทางเข้าสู่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ และ ศึกษาเส้นทางเพื่อเรียนรู้พรมไม้ป่าชายเลน และ พันธุ์ป่า 2 น้ำ การเดินทางใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง

ปัญหาที่พบในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว พบว่ายังขาดแคลนวิทยากร ท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจในการบรรยายพรมไม้ป่าชายเลน และ ระบบบินເ网小编ที่ป่วยในพื้นที่ป่าชายเลนโดยเฉพาะพันธุ์ป่าที่ป่วยอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ทางภาคใต้ร้อนชื้น ฝนตกชุกทำให้กิจกรรมดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง และ ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ทุกช่วงเวลา ตลอดปี ซึ่งจะเพิ่มข้อจำกัดในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในช่วงหน้าฝน เนื่องจากมีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ในส่วนหน้าร้อน กิจกรรมการเดินสำรวจป่ามีช่วงเวลาที่เหมาะสมในช่วงเข้าเมืองจากสามารถมองเห็นนกน้ำบินออกหากิน และ ทัศนียภาพที่สวยงาม

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยชีวิตชุมชนเกษตร กิจกรรมดังกล่าวนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนในการทำกิจกรรมด้วยการลงเรือจากท่าเรือในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ฯ พายเรือออกทางปากคลองวงข้ามทะเลสาบไปขึ้นฝั่งที่เกษตร ศึกษาลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือน ทรงไทยแบบทางภาคกลาง และ เที่ยวชมวัดท้ายยอด การเดินทาง โดยจักรยานภายในเกษตร ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง เดินทางกลับจากท่าเรือจากวัดแหลมพ้อเกษตร พายเรือข้ามทะเลสาบเข้าสู่คลอง ชั้นฝั่งที่ท่าเรือในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ฯ

ปัญหาที่พบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูปแบบเรียนรู้ด้วยชีวิตชุมชนเกษตร พบว่า การเดินทางข้ามทะเลสาบด้วยเรือคัยมีความเสี่ยงในการพายค่อนข้างมาก ทั้งนี้ การพายเรือคัยข้ามทะเลสาบจะต้องคำนึงถึงช่วงเวลา เนื่องจากในช่วงเวลาเข้าจะเป็นเวลาที่เหมาะสมจากอากาศไม่ร้อนลมไม่แรง แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการทำกิจกรรมดังกล่าวในช่วงเวลาบ่าย พบว่าปัญหาที่นักท่องเที่ยวต้องเผชิญ คือ ความร้อนของสภาพอากาศ และ กระแสน้ำที่พัดแรง และ อาจจะทำให้เรือถูกกระแสน้ำพัดจนทำให้เสียการควบคุมเรือจากฝีพาย และ เรือพลิกคว่ำได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางขึ้นฝั่งเกษตร การเดินทางเพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิต และ การเดินทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยุ่ของชุมชนชาวเกษตรในช่วงเวลาเที่ยว และ บ่ายอากาศจะร้อนจัดทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเผชิญกับความร้อนอาจส่งผลทำให้

นักท่องเที่ยวเป็นลมหน้ามีดได้ อีกทั้งถนนในเก้ายอดนี้สภาพแคนเล็กทำให้ต้องลบรถที่วิ่งสวนทาง หรือ กำลังแซงเป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และ ให้ความรู้ในการบรรยายทางประวัติศาสตร์ และ บรรยายคุณค่าของงานทางด้านสถาปัตยกรรม

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา พบร่วมกับ กิจกรรมเริ่มต้นที่บริเวณทางเข้าบ้านครรชชา สภาพเด่นทางมีความพร้อมสูง สามารถมองเห็นทิวทัศน์เมืองสงขลาได้ และ สามารถศึกษาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางที่ขี่จักรยานเสือภูเขาได้ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง

ปัญหาที่พบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกิจกรรมการขี่จักรยานเสือภูเขา พบร่วม สภาพเด่นทางบางช่วงมีลักษณะสูงชัน หากสภาพจักรยานไม่มีความพร้อมอาจจะเกิดปัญหาในการขี่ได้ นอกจากนี้ สภาพการเดินทางบางช่วงต้องใช้จักรยานระบบหดเกียร์ทำให้นักท่องเที่ยวจะต้องทำความเข้าใจสภาพเด่นทางก่อนการเดินทาง และ ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏชุมชนใดดำเนินกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว จึงขาดแคลนบุคลากรที่จะให้คำแนะนำพิพิธภัณฑ์ และ ประเภทของนกที่พบเห็นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน และ ยังขาดเส้นทางที่ชัดเจน และ แน่นอนในการทำงานในแต่ละครั้ง

การจัดทำรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา นั้นควรจะต้องกำหนดรายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยว พายเรือคายค และการขี่จักรยานเสือภูเขา การท่องเที่ยวเรียนรู้ระบบบินิเวศป่าชายเลน และ วัฒนธรรมชุมชนเก้ายอด เนื่องจาก ศัยภาพพื้นที่มีความพร้อม และ มีความเหมาะสมสำหรับทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวจะมีรายการนำเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. รายการนำเที่ยวพายเรือคายค คลองวง

09.00 น. ลงเรือที่ท่าเรือ สวนประวัติศาสตร์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

09.30 น. พายเรือชมป่าชายเลน เรียนรู้ระบบบินิเวศน์

11.30 น. รับประทานอาหารเที่ยง ที่ศาลาวิมคลองวง

13.00 น. พายเรือสำรวจด้านนำຄล่องวงและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

16.00 น. พายเรือกลับถึงท่าเรือสวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

๒. รายการนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เข้าเที่ยมด้า

- 09.00 น. จุดเริ่มต้น ณ บ้านครัวท่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- 10.00 น. แวงซมจุดชมวิว เรียนรู้การจัดการสวนสมรรถ ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการเกษตร
- 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง บันยอุดเทาเที่ยมด้า
- 13.00 น. เดินทางลงจากเข้าเที่ยมด้า
- 14.00 น. แวงเรียนรู้หลักศาสนาที่วัดเทาแก้ว
- 16.00 น. เดินทางกลับ

๓. รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคัคคลองวง และ เรียนรู้ชุมชนเกษตรฯ

- 09.00 น. ลงเรือ ณ สวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- 09.30 น. ชมร่องรอยเตาเผากระเบื้องโบราณ ริม ฝั่งคลองวง และ รอบทะเลสาบ
- 10.00 น. พายเรือคัคคลองวง
- 10.30 น. ขึ้นฝั่งเก็บยอดเรียนรู้ถึงชีวิตชุมชน สวนสมรรถ บ้านทรงไทยภาคกลาง
- 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00 น. เดินทางกลับพายเรือเข้าสู่คลองวง
- 14.00 น. เดินทางถึงคลองวง
- 14.30 น. เที่ยวชมเส้นทางศึกษาพิรรณไม้ป่าชายเลนริมคลองวง สวนประวัติศาสตร์พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
- 16.00 น. เดินทางกลับ

บทที่ ๕ บทสรุป และ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยพบว่า การจัดรายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกระบวนการที่ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังนี้การที่ชุมชนเข้ามาร่วมในการกำหนดรายการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในงานวิจัยขึ้นนี้เป็นกระบวนการแรกเริ่มที่จะต้องมีกระบวนการในขั้นตอนต่อไป ภายใต้องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผู้นำชุมชนในพื้นที่ศึกษาจะต้องดำเนินการต่อ เพื่อสร้างคณะกรรมการ และ ทีมงานขึ้นมาดำเนินการในการจัดการต่อไปผลการศึกษาพบว่าใน การศึกษาครั้งนี้การจัดรายการนำเที่ยวเป็นเพียงกระบวนการของการศักยภาพคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่มี ประสบการณ์จากการสัมผัสในทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่พบในพื้นที่แต่ในรายละเอียด เช่น ระยะเวลา ระยะเวลาที่แท้จริงในการทำกิจกรรม และ ปัญหาร่วมถึงอุปสรรค ยังไม่ได้มีการประเมินผล จากผู้เกี่ยวข้องในหลาย ๆ กลุ่ม เช่น เจ้าของสถานประกอบการทางด้านธุรกิจนำเที่ยว หรือ ผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสนับสนุน และ ร่วมมือทบทบาทในการนำเสนอ และ สนับสนุนรายการนำเที่ยวที่ถูกกำหนดขึ้นให้แก่นักท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรให้ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการทดลองการทำกิจกรรมในรายการนำเที่ยว ช่วงเวลาที่ เหมาะสมในการทำกิจกรรมจากการศึกษาการจัดรายการนำเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อที่เทศบาลตำบลพะวง พบว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่สุด คือ ช่วงเวลาเข้า โดยเฉพาะกิจกรรมการพายเรือคายค และ กิจกรรมเรียนรู้ถิ่นชุมชนเกษตรยอ ควรดำเนินกิจกรรม ตั้งกล่าวในช่วงเช้า เนื่องจาก สภาพอากาศในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างร้อนในช่วงเวลาเที่ยง และ บ่าย ไม่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ ในช่วงบ่ายอากาศร้อน และ ลมแรงจะเลือกลิ่นทำให้ การพายอาจจะสร้างความเหนื่อยแส้นร้อนท่องเที่ยวได้ ดังนั้น ผู้นำเที่ยวควรเลือกเวลาเข้าตั้งแต่ 08.30 – 10.00 น. กิจกรรมการซื้อขายภัยสารเสือภูเขา เส้นทางที่เหมาะสมมีหลายเส้นทางแต่ใน ปัจจุบันไม่ได้มีการจัดทำเส้นทางที่ได้มาตรฐาน ดังนั้น ควรมีการศึกษาเส้นทางที่เหมาะสม และ ควรมี การคำนวนระยะเวลาที่ใช้ในการซื้อขายด้วยต้นถิ่นจุดหมายปลายทางให้ชัดเจน รวมถึงกำหนดจุดที่ เป็นจุดราย และ จะต้องเพิ่มความระมัดระวังในการซื้อขาย กิจกรรมการเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชาย เลน และ การเรียนรู้ถิ่นชุมชนชาวเกษตรยอ จากศึกษาพบว่า การดำเนินการในโครงการนี้ควรมี แนวทางในการประสานงานติดต่อชุมชนชาวเกษตรยอเพื่อนำนักศึกษาเข้าเที่ยวชมสวนสมรرم และ เยี่ยม สถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยโบราณเพื่อการเรียนรู้ไว้ให้ได้มาตรฐาน และ จะต้องพัฒนาบุคลากรให้มี ความรู้ความสามารถในการบรรยายให้แก่ชุมชน ชุมชนควรจัดตั้งกลุ่มรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยว ให้มีความชัดเจนทั้งในระบบโครงสร้างการดำเนินงาน และ หน้าที่ความรับผิดชอบที่ชุมชนจะต้อง ปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว และ จัดทำมาตรฐานการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ควรมีการกำหนดจำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้าไปสู่พื้นที่ทำการกิจกรรมในสัดส่วนที่เหมาะสมกับศักยภาพที่พื้นที่ทำการกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวสามารถรองรับได้ในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ที่ใช้เป็นสถานที่ทำการกิจกรรมในการจัดทำ รายการนำเที่ยว ชุมชนควรมีการจัดการปฐมนิเทศให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนทำการกิจกรรมทุกกิจกรรมใน รายการนำเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนควรมีการสำรวจ และ จัดทำฐานข้อมูลในการ บรรยายเพื่อการจัดนำเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษาตามรายการนำเที่ยวเพื่อการพัฒนาบุคลากร และ เจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวกับการจัดรายการนำเที่ยว และ เป็นการสร้างมาตรฐานในการทำงานให้แก่

ชุมชนในการจัดนำเที่ยว ชุมชนความมีการสำรวจอันตรายที่อาจจะเกิดอุบัติเหตุ และ สัตว์น้ำพิษที่อาจจะทำร้ายนักท่องเที่ยวได้ในระหว่างทำกิจกรรมตามรายการนำเที่ยวที่ได้กำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- (1) ควร มีการศึกษาสื้นทางที่ถูกกำหนดเพื่อใช้ในการซึ่งกรยานเสือภูเขานเข้าเที่ยมด้า และศึกษาจำนวนสื้นทางที่เหมาะสม รวมถึงระยะเวลาในการใช้ในการทำกิจกรรม ดังกล่าว
- (2) ควร มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน รายการนำเที่ยวตามที่ได้กำหนด
- (3) ควรศึกษาถึงผลกระทบต่อชุมชนในการจัดรายการนำเที่ยว
- (4) ควร มีการศึกษาพรรรณไม้มีที่พบในสื้นทางการจัดนำเที่ยว และ พรรรณไม้มีในเขตพื้นที่ป่า ชายเลนที่พบในการสื้นทางที่ปรากฏในรายการนำเที่ยว
- (5) ควรศึกษาถึงอุบัติเหตุ และ อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในการจัดรายการนำเที่ยวในรายการ ท่องเที่ยวที่กำหนดโดยชุมชน
- (6) ควรศึกษาความพึงพอใจของเจ้าของบริษัทนำเที่ยวต่อรายการนำเที่ยวที่กำหนดขึ้นใน เขตพื้นที่เทศบาลพะวง
- (7) ควรศึกษาประวัติ และ ตำนานที่เกี่ยวข้องกับคลองวงศะประวัติการใช้ประโยชน์ในการ คุณนาคมของคลองวงศะประวัติ เพื่อเพิ่มคุณค่าคลองวงศะข้อมูลประกอบการบรรยายใน รายการนำเที่ยว
- (8) ควรจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และ วิธีการฝึกการพายเรือคัคคี้ที่ถูกต้อง

สรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา สามารถกำหนดรายการนำเที่ยวได้ ๓ รายการ ประกอบด้วย รายการนำเที่ยวพายเรือคัคคี้ คลองวงศะ รายการนำเที่ยวจักรยานเสือภูเขานเข้าเที่ยมด้า รายการนำเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคัคค์คลองวงศะ และ เรียนรู้ชุมชนเกาะยอ กิจกรรมทั้ง ๓ รายการมีแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สิ่งที่ชุมชนจะต้องดำเนินในกระบวนการขั้นตอนไปการงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อให้เป็นไปภายใต้ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข และ วิธีที่จะต้องพัฒนาให้เกิดเป็น รูปธรรมภายใต้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบด้านการจัดการ

ชุมชนจะต้องดำเนินการในการจัดการพื้นที่ ๆ ให้เป็นสถานที่ทำการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ภายใต้รายการที่กำหนดให้มีมาตรฐาน และ อำนวยความสะดวกในการจัดรายการนำเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนจะต้องดำเนินการจัดการองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมนำเที่ยว เช่น การจัดทำบทบรรยายเพื่อการท่องเที่ยว การกำหนดคุณสมบัติของร่างกายนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วม ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนจะต้องศึกษาปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการจัดการ ท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด และ วิเคราะห์ปัญหาร่วมถึงการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดนำ เที่ยวให้สำเร็จการนำนักท่องเที่ยวเข้าร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด ชุมชน จะต้องจัดตั้งกลุ่มองค์การเพื่อการจัดการท่องเที่ยวตามรายการที่กำหนด รวมถึงการบริหารการจัดการ ผลประโยชน์ที่จะต้องให้เกิดความเท่าเทียมกัน และ เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสิ่งสำคัญที่สุดใน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามรายการที่ทางชุมชนได้นำเสนอทั้ง 3 รายการ การจัดการรูปแบบการ ท่องเที่ยว จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม ทั้งในช่วงเวลา และ ในสัดส่วนของจำนวนคนในการเข้าร่วม รายการนำเที่ยวแต่ละรายการภายใต้ศักยภาพ และ ข้อจำกัดของสถานที่ทั้งทางด้านเวลา และ ปริมาณที่เหมาะสมทั้งนี้ชุมชนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนจะต้องพัฒนาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดรายการนำเที่ยว จะต้องพัฒนาให้มี มาตรฐานในเรื่องความสะอาด และ ในเรื่องความปลอดภัย ในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ ที่อาจจะ เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การแสดงป้ายสัญลักษณ์เพื่อช่วยให้ นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องสะดวกในการเดิน ทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยว และ เป็นพื้นที่ ๆ ไม่เสี่ยงในการเดินทาง ทางชุมชนจะต้องแสดง สัญลักษณ์ที่ปรากฏให้ชัดเจน ผู้จัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวที่นำมาใช้รองรับการทำกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการสำรวจจุดที่ง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ และ จะต้องทำเครื่องหมายแจ้ง เตือนอันตรายต่อการเข้าไปใกล้บริเวณดังกล่าว

องค์ประกอบด้านกิจกรรม

การสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะต้องกำหนดขั้นภายในให้แนวทางที่ไม่เป็นไปในกระบวนการที่ส่งผลต่อการทำลาย หรือ สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใดโดยจะต้องมีหลักปฏิบัติ ดังนี้ กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องสร้างกระบวนการในการทำความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวทราบถึงผลกระทบหากไม่ได้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และ ชุมชนจะต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดให้แก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบการมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหน่วยงานมาร่วมเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนนโยบายหน่วยงานทั้งในภาครัฐ และ ภาคเอกชน ดังนั้น การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และ หน่วยงานภายนอกเพื่อประสานความร่วมมือในกระบวนการดำเนินการชุมชนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดเอกสารหลักฐานแนวทางในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายชุมชน จะต้องจัดทำ และ จัดส่งหนังสือแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ และ ทุกเรื่องในระหว่างการดำเนินการ

2. ชุมชนจะต้องแบ่งปันภาระหน้าที่ในการปฏิบัติจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้มีบทบาทในการแสดงความคิดสะท้อนปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน

3. ชุมชนจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปในทุกกระบวนการเพื่อความโปร่งใสในความร่วมมือ

4. ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องร่วมมือในการจัดการผลประโยชน์ และ การแก้ไขปัญหา

5. ชุมชนจะต้องจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกระบวนการที่ถูกต้อง ภายใต้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดรายการนำเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลพะวง อ. เมือง จ. สงขลา เป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และ สมดคล้องกับแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปในอนาคตอันจะนำมาซึ่งชื่อเสียง และ รายได้ของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ : การจัดทำรายการนำเสนอเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง

ชื่อนักวิจัย : ป้องศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง

E-mail Address : phongiw@yahoo.com

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ :

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดทำรายการนำเสนอเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพะวง จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เทศบาลตำบลพะวง สามารถจัดทำรายการนำเสนอเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ 5 รูปแบบประกอบด้วย รายการที่ 1 คลองวง - การพายเรือคายัค รายการที่ 2 คลองวง - ศึกษาพรรณไม้ป่าชายเลนและ ศึกษาธรรมชาติปลากะหลงน้ำ ดูนก รายการที่ 3 เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เก้ายอ สำหรับพื้นที่เข้าเที่ยมดา รายการที่ 4 เข้าเที่ยมดา - ชีวจักรภานสีอภูเขา รายการที่ 5 เข้าเที่ยมดา - เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก

สำหรับรายการนำเสนอเที่ยวสามารถกำหนดได้ 3 รายการเป็นการเดินทางท่องเที่ยว ใช้เวลา 1 วัน ประกอบด้วยรายการนำเสนอเที่ยว ดังนี้

1. รายการนำเสนอเที่ยวพายเรือคายัค คลองวง
2. รายการนำเสนอเที่ยวจักรภานสีอภูเขา เข้าเที่ยมดา
3. รายการนำเสนอเที่ยวป่าชายเลน พายเรือคายัคคลองวง และเรียนรู้ชุมชนเก้ายอ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าชุมชนจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดรายการนำเสนอเที่ยว อย่างเป็นระบบตามองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม

ABSTRACT

Project Title : The Province of Ecotourism Program by Participation community Area
base on Pawong Municipality Songkhla Province

Investigators : Pongsak Thongnueakhaeung., Mr.

E-mail Address : phongiw@yahoo.com

Project Duration :

This research is aimed to study the procedure of eco-tourism by community participation approach at Pawong Municipality , Songkhla Province. The finding are indicated that eco-tourism should be promoted for this area included five programs. Firstly, Wong Canal and Kayak, Secondly, Wong Canal and Mangrove Forest & Natural Resource. Thirdly, The Way of Life in Ko Yo Community. Fourthly, Tieran Da Hill and Mountain Bike. Finally, Tieran Da Hill and Hiking. Therefore, three eco-tourism programs should be presented one day tour following;

1. Kayak, Wong Canal Route
2. Mountain Bike, Tieran Da Hill Route
3. Mangrove Forest & Kayak, Wong Canal and The Way of Life, Ko Yo Route

However, the development & continuous of eco-tourism by community participation approach at Pawong Municipality , Songkhla Province would be concerned with many factors such as Management, Attraction, Activity, and Participation.